

practic

Robert H. Hopcke este psihoterapeut al căsătoriei și familiei. Deține un Master of Arts (MA) în teologie de la Pacific Lutheran Seminary și un MA în consiliere clinică de la California State University, Hayward. Locuiește și lucrează în Berkeley, California.

Pe lângă *Nimic nu e întâmplător*, a publicat două lucrări de referință despre psihologia analitică jungiană: *A Guided Tour of the Collected Works of C.G. Jung* și *Jung, Jungians and Homosexuality*.

ROBERT H. HOPCKE

Nimic nu e întâmplător

Coincidențe și destin

Traducere din engleză de
Alexandru David

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Introducere

Poveștile pe care le trăim, legăturile pe care le facem

E o greșeală să muștrăm romanul că se lasă fascinat de coincidențele misterioase... dar suntem îndreptățiți să-l muștrăm pe om că rămâne orb la asemenea coincidențe în viața sa de zi cu zi. Căci astfel viața lui pierde o dimensiune a frumuseții.

Milan Kundera,
Insuportabila ușurățate a ființei

Originea acestei cărți se află într-o întrebare simplă pe care mi-am pus-o urmărind acel tip aparte de vise ce se tot repetă. În vis eram prins în capcana unei povești scrise de mine însumi, incapabil să-mi conving personajele că eu eram autorul lor și că nu făceam parte din scenariu. Mă trezeam frustrat de incapacitatea de a ieși din propria mea poveste și totodată amuzat de încurcătura în care mă găseam. Ca scriitor, cititor și psihoterapeut, viața mea e plină de povești. Spun povești. Citesc povești. Oamenii îmi povestesc întâmplările lor. Așa se face că, într-o zi când acest vis pregnant mă obseda, m-am gândit la povești și la rolul pe care-l joacă în viețile noastre.

Viața fiecăruia dintre noi se întemeiază pe darul de a spune povești. Te întorci acasă de la serviciu și prima întrebare ce ți se pune este: «Ce-ai făcut azi?» Cu alte cuvinte: «Spune-mi, te rog, povestea zilei tale.» Sau te întâlnești cu o prietenă la restaurant și, înainte de a apuca să te așezi la masă, te întreabă: «Ce mai e nou?» Cu alte cuvinte: «Spune-mi o poveste.» Dacă ai copii, nici nu e nevoie să-i pui să-ți povestească. Copiii trăiesc în țara poveștilor și, fie că-ți place sau nu, îți vor spune întruna povești, deseori cu o sumedenie de amănunte.

Odată stabilit acest adevăr elementar, mi-am pus întrebarea: «Și dacă visul e adevărat? Nu cumva sunt de fapt un personaj dintr-o poveste?» Într-un fel, știu deja că sunt. Dacă i-ai întreba pe părinții mei despre mine, ai avea confirmarea limpede

că sunt personajul mai multor povești – numai că aceste povești se întâmplă să fie ale lor. La fel se petrec lucrurile dacă-i întrebi pe prietenii, pacienții sau colegii mei – cu toții vor spune povești despre mine.

Dar nu acesta era sensul întrebării pe care mi-am pus-o. Nu *suntem* oare eu sau tu personaje ale unei povești? Nu cumva experiența pe care o trăim ca pe propria noastră viață e în realitate o operă de ficțiune? Iar dacă așa stau lucrurile, atunci cum am putea-o afla? Presupunând că povestea e coerentă, iar personajele și viețile lor capătă un sens, cum ar putea descoperi un personaj dintr-o poveste că aparține poveștii? E limpede că doar ceva aflat în afara poveștii, ceva venit de dincolo, ar putea atrage atenția personajului asupra faptului că ceea ce trăiește are alcătuirea unei povești. Și totuși, oricare ar fi această întâmplare extraordinară, ea însăși ar trebui să facă parte din poveste: ar trebui să aibă sens sau un înțeles, în conformitate cu personajele, intriga, începutul, desfășurarea și deznodământul poveștii.

Aproape în fiecare zi se petrece în viața noastră un anume tip de evenimente pe care le numim coincidențe. Se întâmplă două lucruri, iar felul în care sunt legate ne atrage dintr-un motiv sau altul atenția. Unele dintre coincidențe nu par să ne afecteze prea mult în plan afectiv sau intelectual – ceea ce înseamnă că nu par să aibă o semnificație deosebită pentru viețile noastre. Ele sunt, cum le numim de obicei, «simple coincidențe».

Dacă acordăm însă puțină atenție efectelor pe care evenimentele le au asupra noastră, cu toții constatăm că am avut de-a face cu un tip diferit de coincidențe, o confluență de evenimente ce ne marchează. În momentul în care se petrece o asemenea coincidență, știm că se întâmplă cu noi ceva important, încărcat de sens. Putem vedea și simți o semnificație în haosul întâmplărilor. În vreme ce alții nu văd aici decât ceva pur accidental sau o «simplă coincidență», propria noastră experiență ne spune că ceea ce se petrece e categoric diferit. Acest al doilea tip de coincidențe, purtând cu sine o semnificație, a fost numit de psihologul elvețian C. G. Jung «sincronicitate».

Convingerea mea, pe care se întemeiază și cartea de față, este că viața noastră e într-adevăr o poveste, iar evenimentele sincronistice ne fac să devenim conștienți de acest fapt. Vă voi spune o poveste care să lămurească punctul meu de vedere.

Într-un moment al vieții sale, prietena mea Ann a avut o înclinație către legături cu bărbați căsătoriți. Divorțată și nevrând să se implice prea mult, a avut un număr de relații relativ îndelungate cu bărbați înstrăinați afectiv de soțiile lor. La acea vreme, situația de «altă femeie» i se potrivea. Una dintre aceste relații a început cu o vacanță în Mexic alături de un bărbat pe nume Dan, care tocmai se despărțise de soție și a plecat cu iahtul spre sud. (Am aflat toate aceste detalii în calitate de confident al Annei.) Povestea de dragoste a fost intensă, cum sunt poveștile de dragoste din timpul vacanțelor, și, cu toate că locuiau la distanță de nouăzeci de mile unul de altul, legătura a continuat chiar și după sfârșitul vacanței. El era frumos și bogat. Viața lor sexuală era minunată. Ann s-a îndrăgostit. Și a durat cam un an, el venind mereu cu mașina s-o viziteze și să petreacă nopțile împreună. Apoi, încet-încet, sentimentele lui au început să se schimbe. Despărțirea apăsă tot mai greu asupra lui și a înțeles că, oricât de mult ar fi ținut la Ann, de mulți ani îi aparținea soției sale. Astfel, legătura lor intensă a ajuns încet și dureros la capăt.

A trecut un an, iar Ann, care avea o atitudine matură în privința vieții sentimentale, și-a vindecat rănila și și-a dus mai departe viața. Din când în când se întreba ce face Dan, dar și-a dat seama că dacă l-ar suna n-ar face decât să complice inutil lucrurile. Apoi o prietenă i-a sugerat să meargă într-o excursie de o zi în orașul de pe coastă unde locuia Dan. Ann a ezitat, întrebându-se ce ar simți dacă s-ar plimba prin orașul unde el trăia împreună cu soția lui, unde își avea iahtul și își conducea afacerile. Totuși a plecat.

Era o zi frumoasă de primăvară, una din acele zile când te simți îndrăgostit chiar dacă nu ești. Și, după cum era de aștep-

tat, Ann simțea pretutindeni prezența fostului ei iubit, deși a rezistat la fiecare pas ispitei puternice de a-l suna, de a se îndrepta spre casa lui sau de a se duce în port, unde era acostat iahtul său. Oricum, nu mai fusese niciodată în acel oraș, iar a-l găsi pe el sau iahtul lui presupunea o muncă de detectiv. Așa încât ea și prietena ei au vizitat orașul, au făcut cumpărături, au mâncat la un restaurant cu vedere spre golf și au privit de pe plajă un frumos apus de soare înainte de a se întoarce acasă. Încărcată de amintirile acelei zile, intrând în casă a auzit telefonul sunând. Spre stupefacția ei, când a ridicat receptorul a auzit o voce binecunoscută. «Dan la telefon. Nu știu de ce m-am gândit toată ziua la tine și mi-am zis să te sun să văd ce mai faci.»

Povestea pare cusută cu ață albă, acel gen de lucruri care se întâmplă numai în filme. Înainte de toate, sincronizarea e prea bună: să te caute la telefon fostul iubit exact în clipa când intri în casă întorcându-te dintr-o excursie de o zi în orașul lui! Acel tip apartine de coincidențe care fac obiectul cărții de față, coincidențele semnificative pe care le vom numi sincronistice, au întotdeauna, după cum am putut constata, un caracter distinct dramatic sau romanesc datorită felului în care o stare lăuntrică afectivă – sentimentele Annei față de Dan – sunt reflectate în evenimentele accidentale din lumea exterioară – telefonul lui Dan. Aș îndrăzni să spun că cei mai mulți dintre noi nu cred de regulă că viața e astfel întocmită, cu evenimente exterioare atât de bine potrivite pentru a oglindi, confirma sau preschimba viețile noastre lăuntrice, și totuși asemenea lucruri se întâmplă. Realitatea poate fi la fel de stranie ca ficțiunea.

În al doilea rând, datorită impactului afectiv al telefonului lui Dan, este greu de crezut că el a sunat doar din întâmplare. Dacă aparții majorității oamenilor, te vei gândi probabil la diferite explicații raționale – Dan a zărit-o pe Ann în oraș în acea zi, dar a uitat, sau a înregistrat întâlnirea doar la nivel subliminal. Ori a aflat cumva pe cale mistică de prezența ei. Sau Ann i-a trimis «vibrații» care l-au «făcut» pe el s-o sune. Oricum

ar sta lucrurile, fapt este că telefonul lui Dan din acea zi, exact în acel moment, a fost un eveniment accidental, dar un eveniment accidental deosebindu-se de altele printr-o trăsătură crucială: a fost încărcat de semnificații pentru Ann – căci petrecându-și ziua cufundată în amintiri, legătura cu Dan a fost restabilită, dar nu pe calea vreunei acțiuni săvârșite de ea.

Semnificația unor asemenea evenimente întâmplătoare deosebește coincidențele sincronistice de celelalte tipuri de coincidențe. Desigur, dacă atunci când Ann a ajuns acasă ar fi sunat-o mama ei, tot despre o coincidență ar fi fost vorba. «Bună, mama, e ciudat că ai sunat acum. Tocmai am intrat pe ușă.» Dar ceea ce dă coincidenței petrecute nota distinctivă este povestea care se află în spatele telefonului lui Dan, istoria relației lor, întreaga desfășurare a acelei zile din viața lui Ann.

Nu sunt oare toate acestea elemente ce stau la baza unui bun scenariu? Ne așteptăm la o intrigă interesantă și elaborată, în care evenimentele se petrec după un plan, plan pe care poate că nu suntem în stare să-l înțelegem în întregime de la început, dar care, pe măsură ce povestea înaintează, devine din ce în ce mai limpede pentru noi, astfel încât ceea ce părea întâmplător și fără sens se dovedește a fi foarte important. Iar importanța intrigii se leagă mai ales de impactul afectiv pe care asemenea evenimente îl au asupra vieților personajelor, felul în care aceste evenimente le schimbă și le transformă, uneori în bine, alteori în rău, de fiecare dată însă în chip semnificativ.

Evenimentele sincronistice, precum telefonul lui Dan, ne atrag atenția asupra felului în care viețile noastre *sunt* povești și au o structură: un scenariu pe care poate că nu-l înțelegem întotdeauna în clipa desfășurării lui, dar care în momente-cheie din viața noastră ni se dezvăluie prin acea confluență a evenimentelor exterioare și a stărilor lăuntrice despre care noi ne închipuim – greșit, după părerea mea – că se întâlnește doar în literatură. Și, la fel ca în literatură, evenimentele sincronistice au un impact semnificativ. Ele aduc cu sine un alt fel de

a ne privi pe noi înșine, o perspectivă mai largă asupra vieților noastre sau o înțelegere mai adâncă a celorlalți și a lumii.

Vă voi spune o altă poveste care arată ce anume face ca o coincidență să fie sincronistică și de ce. La rândul ei, povestea pare un basm de O. Henry, dar, ca și celelalte din această carte, e adevărată.

În contrast izbitor cu educația ei creștină riguroasă, una dintre pacientele mele, pe care o voi numi Bobbie, a început să aibă o serie de vise conținând imagini pe care le-am recunoscut ca provenind din cărțile de tarot. Deși n-avea nici un fel de cunoștințe despre tarot și respingea hotărât ceea ce biserica ar fi numit ocultism, imaginile care îi apăreau în vis erau grăitoare: Împărăteasa pe tronul ei, Împăratul ținând sceptrul în mână, Nebunul plimbându-se printre stânci. Și, așa cum se întâmplă mereu când ignori mesajele lor, visele au devenit din ce în ce mai explicite, până când, chiar în ajunul zilei sale de naștere, Bobbie a visat un aranjament al cărților de tarot: treisprezece cărți așezate în romb. În ciuda neîncrederii ei față de tarot, acest vis a urmărit-o. Totuși, ideea de a intra într-un magazin cu articole New Age, a căuta un pachet de cărți de tarot și a-l cumpăra i se părea din cale-afară de ciudată. N-ar fi putut ajunge atât de departe. Cum în cariera mea de psihoterapeut am avut de-a face cu mulți pacienți care încercau să respingă ceea ce am putea numi elementele poveștii lor – elemente cărora, pentru moment, nu voiau să le recunoască importanța în scenariu –, am preferat s-o las în pace.

Apoi, la ședința de terapie care a urmat aniversării ei, Bobbie a adus, spre surpriza mea, un pachet de cărți de tarot.

«Nu l-am cumpărat eu», mi-a zis ca și cum mi-ar fi răspuns la o întrebare pe care nu i-o pusesem.

«Atunci...?»

Zâmbea gândindu-se, cred, atât la ea, cât și la situația în care se afla. «Soțul meu mi l-a făcut cadou de ziua mea. Și nu i-am pomenit nimic despre vise! Îmi vine greu să vorbesc despre

Cuprins

Mulțumiri	5
Introducere	7
Poveștile pe care le trăim, legăturile pe care le facem	
Capitolul 1	20
Când nu sunt coincidențele simple coincidențe?	
Definirea sincronicității	
Capitolul 2	50
Asemenea unui fulger.	
Sincronicitatea și poveștile noastre de dragoste	
Capitolul 3	88
A lua și a da. Sincronicitatea și munca	
Capitolul 4	121
Un basm lăuntric.	
Sincronicitatea și visele noastre	
Capitolul 5	152
În căutarea autorului.	
Sincronicitatea și viața noastră spirituală	
Capitolul 6	191
Fiecare poveste are un început și un sfârșit.	
Sincronicitatea și problemele de viață și de moarte	
Concluzie	225
Bibliografie	227